

Τὸ μεσν. οὐσ. ἁγιοζούμιν = εὐτελής τις τροφή τῶν
οναχῶν. Πβ. Πρόδρομ. 3,290 (ἔκδ. Hesselring - Pernot)
ἡμεῖς δὲ νῦν ἐσθίομεν καθόλου τὸ ἁγιοζούμιν».

1) Ζωμὸς πολυσπορίων, ἥτοι δημητριακῶν καρπῶν,
σίτου, ἀραβοσίτου, φακῆς, κουκκιῶν κττ., ὁμοῦ βρα-
ζομένων, ὅστις ἐν ἀγγεῖῳ κομιζόμενος πρὸ τῆς ὥραιας
κύλης τῆς ἐκκλησίας εὐλογεῖται ὑπὸ τοῦ ἱερέως Στερελλ.
Αμφ.) 2) Εἰρων. ζωμὸς χόρτων. Κεφαλλ. 3) Εἰρων.
ἀρμακον Πελοπν. (Ὀλυμπ.): *Τί πίνεις αὐτοῦ; — Πίνω καὶ*
ἁγιοζούμια. 4) Φαγητὸν παρασκευαζόμενον ἐκ λαχά-
ων καὶ τρωγόμενον πρὸ τῶν ἄλλων μὴ νηστησίμων
φαγητῶν τὴν ἐσπέραν τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς. Πρὶν
ἀγῶν ἀπαγγέλλουν τὸ ἐπόμενον φαιδρὸν ἄσμ.

Ἁγιοζούμι, | τυροζούμι, | ὅποιος φάη | δὲ γελάει,
ψύλλος δὲ θὰ | τὸν δαγκάσῃ

Ἁρκαδ.

ἁγιοζώνναρο τό, ἀμάρτ. ἁγιοζώνναρον Λέσβ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἁγίος καὶ τοῦ οὐσ. ζωνάρι.

Ἡ ἀγία ζώνη τοῦ Χριστοῦ: Ἄσμ.

Πήραν τ' ἁγιοστεφανου κι βάλαν ἀγαθέριον,
πῆραν κι τ' ἁγιοζώνναρου κι βάλαν λυγαρέριον

(ἐξ ἄσμ. λεγομένου «τοῦ Χριστοῦ τὸ καταλόγι» καὶ ψαλ-
λομένου ὑπὸ χοροῦ παρθένων πρὸ τοῦ Ἐπιταφίου τὴν
Μεγάλην Παρασκευήν).

ἁγιοθύριδο τό, Κρήτ. ἁγιοθύριδο Πελοπν. (Λα-
κων.) ἁγιοθέριδο Πελοπν. (Λακων.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἁγίος καὶ τοῦ οὐσ. θυρίδι.

1) Μικρὸν παράθυρον τοῦ ἱεροῦ βήματος τῆς ἐκκλη-
σίας Κρήτ. 2) Ἡ ἄνωθεν τῆς εἰσόδου τοῦ ναοῦ τυφλή
θυρίς ἔχουσα τὸ ἀνωτέρω μέρος συνήθως τοξοειδές, ἐν
τῇ ὁποίᾳ ὑπάρχει ζωγραφισμένη ἐπὶ τοῦ κονιάματος ἢ
εἰκῶν τοῦ ἁγίου, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὁποίου τιμᾶται ὁ ναὸς
Πελοπν. (Λακων.)

ἁγιοι-Σαράντα οἱ, Ἀθῆν. κ. ἀ. ἁγιοι-Σαράντα
Κύπρ. ἁγιοι-Σαράντα Παξ. κ. ἀ. ἁγιοι-Σαράντες Ζάκ.
ἁγιοι-Σαράντι Θράκ. (Ἀδριανούπ.) ἁγιοι-Σαράντους ὁ, Θεσσ.

Ἐκ παραθέσεως τοῦ οὐσ. ἁγίος καὶ τοῦ ἀριθμ.
σαράντα. Ὁ ἐνικ. ἀριθμ. ἁγιοι-Σαράντους ἐπλάσθη κατὰ
τὰ ἄλλα ἁγίων ὀνόματα ἁγιο-Βασίλεις, ἁγιο-Γεώργιος,
ἁγιο-Νικόλαος κτλ. Τὸ ἁγιοι-Σαράντι ἐκ τοῦ ἀμάρτ.
μεταπεπλασμένου ἁγιοι-Σαράντοι.

Οἱ ἁγιοι Τεσσαράκοντα μάρτυρες, τῶν ὁποίων ἡ ἐορτὴ
τελεῖται τὴν 9ην τοῦ μηνὸς Μαρτίου ἐνθ' ἄν.: Γνωμ.
Τῶν ἁγίων-Σαράντων σαράντα νὰ φάς, σαράντα νὰ πιῇς, σαράν-
τα νὰ δώσης γιὰ τὴν ψυχὴ σου (εἰς τὴν γένεσιν τοῦ γνωμ.
ἔδωσαν ἀφορμὴν ἔθιμα καὶ δοξασίαι προελθούσαι ἐκ τοῦ
συμβολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἁγίων, κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν
ὁποίων ἀρχαιότερον κατεσκεύαζον πίττας μὲ τεσσαρά-
κοντα φύλλα ζύμης ἢ τεσσαράκοντα κουταλίτας καὶ ἀφοῦ
ἔτρωγον καὶ ἔπινον καλῶς συγγενεῖς καὶ φίλοι, ἔκαμνον
τρεῖς στροφὰς περὶ τὴν τράπεζαν χορεύοντες καὶ ᾄδοντες
τὸ ἐπόμενον ἄσμ. Πβ. ΝΠολίτ. Παροιμ. 1,214) Ἀθῆν.
|| Ἄσμ.

Ἄς χορέψωμε κι ἄς εἶναι, | τῶν ἁγίων-Σαράντων εἶναι
Ἀθῆν. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. πολλαχ.

ἁγιοκάντηλο τό, Ἰων. (Σμύρν.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἁγίος καὶ τοῦ οὐσ. καντήλι.

Ἡ ὑπὲρ τὴν ἀγίαν τράπεζαν διαρκῶς ἀνημμένη καν-
δήλα ἢ λεγόμενη ἀκοίμητος.

ἁγιοκέρι τό, ἁγιοκέρειν Πόντ. (Κερασ.) ἁγιοκέρει
σύνθηθ. ἁγιοκέρ' Θράκ. ἁγιοκέρ' Θράκ. (Αἰν.) Μακεδ.
(Καταφύγ. Μελέν. κ. ἀ.) Σκόπ. κ. ἀ. ἁγιοκέρ' Λέσβ.
ἁγιοκέρ' Πόντ. (Τραπ. κ. ἀ.) ἁγιοκέρ' Σαμοθρ. Στερελλ.
(Αἰτωλ.) κ. ἀ. ἁγιοκέρ' Α.Ρουμελ. (Φιλιππούπ.) Πόντ. (Χαλδ.
κ. ἀ.) ἁγιοκέρ' Πόντ. (Σάντ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἁγίος καὶ τοῦ οὐσ. κερι.

1) Ὁ καθαρὸς τῶν μελισσῶν κηρὸς καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ
πρὸς χρῆσιν ἐν τοῖς ναοῖς κατασκευαζόμενα κηρία
ἐνθ' ἄν.: Φρ. Σὰν ἁγιοκέρει ἔγινε (ἐπὶ τοῦ καταστάντος
ἐνεκα ἀσθενείας ὠχροῦ ὡς τὸ χρῶμα τοῦ κηροῦ καὶ
κατίσχνου ὡς τὸ λεπτὸν κηρίον) Πελοπν. (Ἀρκαδ. κ. ἀ.)
Σὰν ἁγιοκέρ' ἔλειουσι (συνών. τῇ προηγουμένῃ). Μακεδ.
|| Ἄσμ.

Ἐσὺ κάρον θυμιάμαν, ἐγὼ ἄς καί' ἁγιοκέρ' αἰ
Τραπ.

Χριστοῦγεννα, Χριστοῦγεννα, τώρα Χριστὸς γεννιῶται
'ς τὸ μέλι καὶ 'ς τὸ ἁγιοκέρ' καὶ 'ς τὸ ἁγιο θυμιάμα

Θράκ. 2) Τὸ φυτὸν χοῦα ἢ σαρκώδης (hoya ἢ ascle-
pias carnosa) τῆς τάξεως τῶν ἀσκληπιαδωδῶν (asclepia-
daceae) ἔχον ἄνθη κηρώδους ὄψεως (ΠΓεννάδ. 1037)
Θράκ. (Αἰν.) Συνών. κεράκι.

ἁγιοκλαδο τό, Κυκλ. (Θήρ. κ. ἀ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἁγίος καὶ τοῦ οὐσ. κλαδί. Ἡ λ. καὶ
παρὰ Σομ.

Ἡγιασμένος δι' ἐκκλησιαστικῆς εὐχῆς κλάδος φοίνι-
κος, ἐλαίας, βαΐου, κττ. διδόμενος ἐν τῷ ναῷ ὑπὸ τοῦ
ἱερέως εἰς τὸν Χριστιανὸν κατὰ τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων.
Συνών. ἁγιοκλαία.

ἁγιοκλήμα τό, (I) Α.Ρουμελ. (Σωζόπ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἁγίος καὶ τοῦ οὐσ. κλήμα.

Κλήμα ἁγίων, ἡγιασμένον: Ἄσμ.

Νὰ διῶ τοῖς νεοῦς, νὰ διῶ τοῖς νεῆς, νὰ διῶ τὰ παλληκάρια,
νὰ διῶ καὶ τὸ ἁγιοκλήμα τὰ τί σταφύλι κάνει.

ἁγιοκλήμα τό, (II) κοιν. ἁγιοκλήμα Θεσσ. (Ὀλυμπ.)
ἁγιοκ-κλήμαν Χίος (Πυργ.)

Ἐκ τοῦ ἱστορικῶς ἀμάρτ. οὐσ. αἰγδοκλήμα κατὰ
παρετυμ. πρὸς τὸ ἐπίθ. ἁγίος. Ἰδ. ΓΧατζιδ. ΜΝΕ 1,168
καὶ Κουμαν. (λ. αἰγδοκλήμα). Ἡ λ. καὶ παρὰ ΡΒelon
2,18.

1) Τὸ φυτὸν αἰγδοκλήμα τὸ κοινὸν (Ionicera caprifol-
ium) τῆς τάξεως τῶν αἰγδοκλήματωδῶν (caprifoliaceae)
κοιν. Συνών. ἁγιοκλήμα, ποντικῆ. Ἡ λ. καὶ ὡς
τοπων. ὑπὸ τὸν τύπ. Ἀγιοκλήματα Πελοπν. (Ἀρκαδ.)
Ἀγιοκλήμα καὶ Ἀγιοκλήμα Κίμωλ. 2) Αἰγδοκλήμα τὸ
Τυρρηνικὸν (Ionicera Etrusca) Εὐβ. (Κύμ.) Ἡπ. Θήρ.
Κέρκ. Μακεδ. (Καστορ.)

ἁγιοκόρωνο τό, Κυκλ. (Θήρ. Νάξ. κ. ἀ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἁγίος καὶ τοῦ οὐσ. κορώννα.

1) Ἰερὸν ἐγκόλπιον φερόμενον συνήθως ἐπὶ τοῦ στή-
θους ὡς περιάπτρον πρὸς ἀποτροπὴν παντὸς κακοῦ Κυκλ.

(Θήρ. κ. ἀ.) Συνών. *ἀγιογκόρφι, φυλαχτό.* 2) Σταυρός συνήθως *ἀγιοταφίτικος* (ιδ. λ.) ἐξ ὁποῦ φέρων ἀναγλύφους παραστάσεις τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Εὐαγγελιστῶν. Οὗτος ἐμβαπτόμενος εἰς ὕδωρ παράγει φυσαλίδας, αἱ ὁποῖαι νομίζεται ὅτι γεννῶνται κατὰ θεϊαν ἐνέργειαν, τὸ ὕδωρ δὲ τοῦτο χρησιμοποιεῖται ὡς φάρμακον εἰς τοὺς διασκελισμένους (ιδ. *διασκελίζω*) Νάξ.

ἅγιο-Κούμαρος ὁ, ἀμάρτ. *ἅγιον-Κούμαρους* Θράκ. (Μάδυτ.)

Ἐκ παραθέσεως τοῦ ἐπιθ. *ἅγιος* καὶ τοῦ ὄν. *Κούμαρος*.

* Ἀγνωστός τις ἅγιος μὴ ἀναφερόμενος ἐν τοῖς συναξαρίοις τῆς ἐκκλησίας, πιθανῶς δὲ πλασθεὶς ὑπὸ τῆς δημώδους παραδόσεως, μόνον ἐν τῇ φρ. *τοὺν ἔκαμα ἁγίου-Κούμαρον κι ἁγιον-Μιρκούριον κι δὲ θέλ'σι* (δηλ. τὸν παρεκάλεσα ὅπως ἤθελα παρακαλέσει τὸν ἅγιον Κούμαρον καὶ τὸν ἅγιον Μερκούριον καὶ δὲν ἠθέλησεν. Ἐπὶ τοῦ ἐπιμόνως παρακληθέντος καὶ μὴ θελήσαντος νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν παράκλησιν).

ἁγιοκρατῶ Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἅγιος* καὶ τοῦ ρ. *κρατῶ*.

Εἶμαι εὐλαβὴς πρὸς τὰ θεῖα καὶ ἀκριβὴς τῶν θρησκευτικῶν διατάξεων τηρητής. Συνών. *ἀγιοβαστῶ*.

ἁγιοκρίνος ὁ, Πάρ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἅγιος* καὶ τοῦ οὐσ. *κρίνος*. Τὸ οὐδ. *ἁγιοκρίνον* ἐν χειρογρ. τοῦ 17ου αἰῶνος τῆς ἐν Ἀθφ μονῆς τοῦ Διονυσίου.

Τὸ φυτὸν κρίνον τὸ πάλλευκον (*lilium candidum*) τῆς τάξεως τῶν λειριωδῶν (*liliaceae*).

* **ἁγιοκρόμμυδο** τό, *ἀεκρόμμυδον* Πόντ. (Σάντ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἅγιος* καὶ τοῦ οὐσ. *κρομμύδι*.

Μικρὸν κρόμμυον φυόμενον πρωίμως.

ἁγιοκώπελλο τό, Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἅγιος* καὶ τοῦ οὐσ. *κωπέλλι*.

Κατ' ἀντίφρ. παῖς ἄρπαξ, κλέπτῃς. Συνών. *ἀγιοπαίδι* 3.

ἁγιολάδι τό, Κωνπλ. *ἀγιολάδι* Καλαβρ. (Μπόβ.) *ἁγιολάδο* Παξ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἅγιος* καὶ τοῦ οὐσ. *λάδι*. Τὸ *ἀγιολάδι* κατ' ἀναλογ. τοῦ πληθ. *ἀγιολάδια*.

1) Τὸ ἔλαιον τοῦ μυστηρίου τοῦ εὐχελαίου Καλαβρ. (Μπόβ.) Παξ. Σῦρ. 2) Τὸ μετὰ πολλῶν ἀρωματικῶν οὐσιῶν ἀνάμεικτον καὶ ἡγιασμένον ἔλαιον τῶν ἐγκαινίων, διὰ τοῦ ὁποῦ χριόμενος σταυροειδῶς εἰς διάφορα μέρη καθαγιάζεται ὁ νεόδητος ναὸς Κωνπλ. 3) Τὸ ἔλαιον τῆς κανδήλας, ἡ ὁποία καίει πρὸ τῶν εἰκόνων τῶν ἁγίων Παξ. 4) Τὸ κοινὸν ἔλαιον Παξ.: *Εἶναι ποῦ εἶναι κι αὐτὸ τὸ ἁγιολάδο καὶ βαστεῖται τοῦτο τὸ νησί* (δηλ. τὸ εὐλογημένον ἔλαιον, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸν κυριώτερον βιοποριστικὸν πόρον τοῦ τόπου) Παξ.

ἁγιολείψανο τό, Παξ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἅγιος* καὶ τοῦ οὐσ. *λείψανο*.

Ἱερὸν λείψανον ἁγίου, ἥτοι τεμάχιον ὁποῦ ἐκ τοῦ σώματος ἁγίου μετὰ σαρκὸς ἢ ἄνευ σαρκὸς, εὐλαβῶς φυλατ-

τόμενον ἐν τῷ ναῷ καὶ χρησιμοποιούμενον ἐνίοτε ὡς θεῖον μέσον θεραπείας ἐκ νόσου ἢ ἀποτροπῆς κακοῦ κττ.: *Ἐφέρανε ὡς καὶ τ' ἁγιολείψανα 'ς τὸν ἄρρωστο, μὰ ἦταν τῇ μοίρας του νὰ πεθάνῃ* (δηλ. ἔφεραν τὰ λείψανα εἰς τὸν ἄρρωστον διὰ νὰ τὰ ἀσπασθῇ καὶ σωθῇ διὰ τῆς χάριτος τῶν ἁγίων). Πβ. *λείψανο*.

ἁγιολόγγος ὁ, Εὐβ. (Αἰδηψ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἅγιος* καὶ τοῦ οὐσ. *λόγγος*.

Μέρος σύνδενδρον, δρυμός, δάσος (τὸ αἰ συνθετ. *ἅγιος* εἶναι ἄνευ ἰδιαιτέρας σημ., διότι τὸ σύνθετον ἐσχηματίσθη μόνον ὅπως συμφωνήσῃ γλωσσικῶς πρὸς τὸ *ἁ-Γιάννης* τῆς ἐπφδ., ἐν ᾗ λέγεται, καθὼς καὶ τὸ *ἁγιοτισικούρι*): *Κίνησε ἁ-Γιάννης ὁ Προδρομος, πῆρε τ' ἁγιοτισικούρι νὰ πάῃ 'ς τὸν ἁγιολόγγο καὶ ἔκοβε ἓνα δέντρο χοντρὸ καὶ δυνατὸ* (ἐπφδ. εἰς ἐρυσίπελας, ἦν πλήρη ιδ. ἐν Λαογρ. 4 (1912/3) 525).

ἁγιολόγι τό, Πελοπν. (Λάστ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἅγιος* καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. *-λόγι*.

Ἀγιολόγιον, ἥτοι συναξάριον περιέχον τὰ ὀνόματα τῶν ἁγίων: *Καὶ ἄλλα ὀνόματα εἶχανε (οἱ νεράιδες) ποῦ δὲν εἶναι γραμμένα 'ς τὸ ἁγιολόγι, γιατί δὲν εἶχανε ἁγιον ὄνομα* (ἐκ παραμυθ.).

ἁγιολούλουδο τό, Σαλαμ. Σῦρ. (Ἑρμούπ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἅγιος* καὶ τοῦ οὐσ. *λουλούδι*.

1) Ἀνθος ἡγιασμένον ἐκ τοῦ ἀνθοστολισμένου Ἐπιταφίου κατὰ τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν ἢ ἐξ ἀνθοστολισμένης εἰκόνης ἁγίου κατὰ τὴν ἐορτὴν αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον νομίζεται ὅτι κέκτηται λαματικὴν δύναμιν κατὰ τῶν ἀσθενειῶν καὶ ἰδίως τῆς βασκανίας, διὸ καὶ καίοντες τοῦτο ἐντὸς θυμιατηρίου καπνίζουν τὸν ἀσθενῆ Σῦρ. (Ἑρμούπ.): *Κάπνισε τὸ παιδί σου μ' ἁγιολούλουδα, γιὰ νὰ γίνῃ καλά.* 2) Τὸ φυτὸν χαμαίμηλον τὸ κοινὸν (*matricaria chamomilla*) τῆς τάξεως τῶν συνθέτων (*compositae*) (ΠΓεννάδ. 1028) Σαλαμ. Συνών. *ἀγεωργίτικο* (ιδ. *ἀγιογεωργίτικος* 2), *τ' αἰ-Γεωργιοῦ τὸ λουλουδάκι* (ιδ. *ἁγιο-Γεώργις* 1), *χαμόμηλο*.

ἁγιομάραντο τό, ἀμάρτ. *ἁγιονμάραντον* Μακεδ. (Σισάν.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἅγιος* καὶ τοῦ οὐσ. *μάραντο*.

* Ἀγριον φυτὸν παράγον ἄνθος κίτρινον καὶ εὐώδες. Πβ. ΠΓεννάδ. 51.

ἁγιο-Μερκούριος ὁ, ἀμάρτ. *ἅγιον-Μιρκούριους* Θράκ. (Μάδυτ.) *Ἀμκούριους* Μακεδ. (Βελβ.)

Ἐκ παραθέσεως τοῦ ἐπιθ. *ἅγιος* καὶ τοῦ ὄν. *Μερκούριος*.

Ὁ ἅγιος Μερκούριος ἐορταζόμενος τὴν 25ην Νοεμβρίου ἐνθ' ἀν.: Φρ. *Τοῦν ἔκαμα ἁγιον-Κούμαρον κι ἁγιον-Μιρκούριον κι δὲ θέλ'σι* (τὸν παρεκάλεσα τόσον πολὺ ὡς ἐὰν ἤθελα παρακαλέσει τὸν ἅγιον Κούμαρον καὶ τὸν ἅγιον Μερκούριον καὶ δὲν ἠθέλησεν. Ἐπὶ τοῦ ἐπιμόνως παρακαλουμένου καὶ μὴ ἐκπληροῦντος τὴν παράκλησιν) Μάδυτ.

